

Брюксел, 14.10.2020 г.
SWD(2020) 550 final

РАБОТЕН ДОКУМЕНТ НА СЛУЖБИТЕ НА КОМИСИЯТА

Подкрепа от бюджета на ЕС за мобилизиране на инвестиции в санирането на сгради в рамките на инициативата „вълна на саниране“

придружаващ

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

Вълна на саниране за Европа — екологизиране на нашите сгради, създаване на работни места, подобряване на качеството на живот

{COM(2020) 662 final}

Предлагана подкрепа от бюджета на ЕС за мобилизиране на инвестиции в санирането на сгради

Удвояването на годишния процент на саниране на сгради в ЕС и осигуряването на висококачествено саниране ще осигури ценни ползи за европейските граждани и ще мобилизира значителни частни и публични инвестиции в подкрепа на екологосъобразното и цифровото възстановяване и на справедливия преход към използването на чиста енергия. Очаква се необходимите допълнителни инвестиции да бъдат от порядъка на **90 милиарда евро** годишно. Това безпрецедентно предизвикателство изисква **наличието на публични стимули за мобилизиране на необходимите частни инвестиции**.

Европейският съюз ще разчита на различни инструменти, насочени към пряка подкрепа на инвестициите в качествено саниране на сгради, привличане на частни инвестиции, подпомагане на научните изследвания и иновациите, предоставяне на техническа помощ, внедряване на привлекателни финансови продукти за санирането на сгради, насърчаване на навлизането на пазара и преодоляване на пречките от нетехнологично естество пред санирането на сгради.

1. Предлаган бюджет на ЕС за оказване на пряка подкрепа на инвестициите в качествено саниране на сгради

Санирането на сгради е ясен приоритет на Комисията, а вълната на саниране е водеща инициатива в рамките на Зеления пакт на ЕС. Комисията ще гарантира, че програмите и инструментите на ЕС се използват ефективно за подпомагане и мобилизиране на инвестиции в санирането на сгради, насърчаване на устойчивото качествено саниране, приобщаване, цифровизация и опазване на стойността на културното наследство, както и за създаване на свързани с него работни места и заемане на водещи позиции в промишлеността. Комисията насърчава държавите членки да използват финансовите ресурси на ЕС за прилагане на национални, регионални и местни схеми за подпомагане с цел стимулиране на качествено саниране на сгради.

На 27 май 2020 г. Комисията предложи пакет за възстановяване, съдържащ преразгледана многогодишна финансова рамка за периода 2021—2027 г. и инструмента за възстановяване Next Generation EU в размер на 750 милиарда евро, които са на разположение за справяне с икономическите и социалните последици от кризата, породена от COVID-19, и за подкрепа на двойния екологичен и цифров преход.

Стойностите, посочени в настоящия документ, се основават на заключенията на Европейския съвет от 17—21 юли 2020 г. Те обаче не предопределят резултата от провежданите понастоящем обсъждания между Европейския парламент и Съвета относно елементите на пакета за възстановяване — като многогодишната финансова рамка, секторните програми, тяхната структура и бюджетните пакети — които ще бъдат приключени съгласно съответните им процедури за приемане.

С Механизма за възстановяване и устойчивост, за който предложението е да разполага с 672,5 милиарда евро под формата на безвъзмездни средства и заеми, на държавите членки се предоставя значително допълнително финансиране, което би могло да се използва за качествено саниране на сгради. Предложението на Комисията за специфични за всяка държава препоръки през 2020 г. бе съсредоточено върху непосредствените мерки за намаляване до минимум на социално-икономическото отражение на пандемията, а санирането на сгради бе набелязано като един от краткосрочните приоритети от ключово значение. Освен това Комисията предложи да даде ход на **европейската водеща инициатива „Renovate“**, като енергично насърчи държавите членки да включат санирането на сградите като основен приоритет в своите национални планове за възстановяване и устойчивост, които те ще изготвят, за да получат достъп до финансиране от посочения инструмент, като се основават на националните си планове в областта на енергетиката и климата, на дългосрочните си стратегии за саниране, както и на специфичните за всяка държава препоръки. Както националните планове в областта на енергетиката и климата, така и дългосрочните стратегии за саниране¹ са ключови инструменти за стратегическо планиране при насочването на средствата за саниране на сградите към подходящите приоритетни области, съобразени с националните нужди. В насоките към Механизма за възстановяване и устойчивост, предоставени на държавите членки през септември 2020 г., е включен подробен компонент относно вълната на саниране, като държавите членки се приканват да го включат в своите национални планове за възстановяване и устойчивост и да го доразвият. Инвестициите и реформите, които имат голям потенциал за увеличаване на инвестициите в санирането на сгради и за привличане на публично и частно финансиране, с акцент върху социалните жилища и жилищата на достъпни цени, са от особено значение за постигане на целите на Механизма за възстановяване и устойчивост във връзка с екологичния преход (намаляване на потреблението на енергия и на емисиите на парникови газове, създаване на работни места, стимулиране на растежа и социална устойчивост).

Различни видове реформи и инвестиции, които държавите членки биха могли да подкрепят в рамките на Механизма за възстановяване и устойчивост. По-долу са представени няколко примера, основаващи се на подкрепа на инвестициите по линия на кохезионните фондове и проектите по „Хоризонт 2020“:

Възпроизвеждане на механизма за подпомагане на разработването на проекти на национално равнище (модела на ELENA — Европейската програма за подпомагане в областта на енергетиката на местно равнище) с цел отдаване на приоритет на инвестициите и подготовка на убедителен и обобщен набор от инвестиционни проекти: Във Франция няколко регионални схеми понастоящем предлагат на собствениците на жилища интегрирани услуги по санирането на жилищата, включително финансиране от трети страни. Чрез създаването на платформа за национални ресурси и механизъм за рефинансиране проектът ORFEE за подпомагане на разработването на проекти ще укрепи финансовата им структура и ще стимулира дейността им, като до 2023 г. се очакват инвестиции, свързани с енергетиката, в размер на 45 милиона евро.

¹ Държавите членки трябваше да предоставят информация за своите дългосрочни стратегии за саниране до 10 март 2020 г. Към днешна дата (14 октомври 2020 г.) 12 държави членки са уведомили за наличието на цялостни дългосрочни стратегии за саниране (AT, CY, CZ, DE, DK, EE, ES, FR, FI, LU, NL, SE). Белгия предостави информация за две частични стратегии (за Брюксел-столица и Фландрия).

Разгръщане на мрежа от центрове за обслужване на едно гише за санирането на сгради на национално равнище.

Инвестиционни схеми, основаващи се на договори за енергоспестяване с гарантиран резултат, насочени към обществени сгради и социални жилища: регион Марке в Италия създаде иновативен револвиращ фонд (Фонд за енергетика и мобилност), който съчетава безвъзмездни средства от ЕФРР, заеми при облекчени условия и финансиране от трети страни посредством дружества за предоставяне на енергийни услуги чрез договори за енергоспестяване с гарантиран резултат. Фондът бе използван за цялостното модернизиране на шест болници и домове за възрастни хора, наред с други инвестиционни проекти.

Механизми за смесено финансиране за саниране на жилища, съчетаващи техническа помощ, безвъзмездни средства и заеми за привличане на частни инвестиции чрез премахване на първоначалните разходи и стимулиране на търсенето.

Схеми за финансиране с голям потенциал за увеличаване на санирането на сгради/иновативно внедряване на финансови продукти за постигане на енергийна ефективност, предлагани от търговски банки, финансиране чрез сметките за комунални услуги и чрез данъчното облагане: В рамките на няколко инициативи се проучват възможностите натрупаните задължения, които се инвестират в подобряване на жилищните условия, да бъдат свързани със самия имот, а не с неговия собственик, като по този начин се създава възможност за прилагане на инструменти за финансиране в много дългосрочен план. Например в рамките на проекта EuroPACE в Испания се експериментира как такива задължения могат да бъдат погасявани чрез данъците върху недвижимите имоти, докато в рамките на проекта RenOnBill се проучва възможността за партньорства с предприятия за комунални услуги, така че сметките за енергия да се използват като средство за погасяване на задълженията, като се провеждат пилотни проекти в Италия, Испания и Литва.

В краткосрочен план бе предложено по линия на инициативата **REACT-EU** (Помощ за възстановяване в полза на сближаването и териториите на Европа), която се финансира от Next Generation EU, до края на 2023 г. да бъдат предоставени 47,5 милиарда евро като допълнителна финансова подкрепа за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица. Бе предложено REACT-EU да разшири допълнително мерките за реагиране при кризи и за възстановяване, които политиката на сближаване вече започна да изпълнява чрез Инвестиционната инициатива в отговор на коронавируса, като същевременно обхватът им бъде разширен, така че да обхване зелените, цифровите и стимулиращите растежа инвестиции. Това е възможност за държавите членки и регионите да насочат допълнително финансиране към санирането на сгради чрез съответните им програми по линия на **Европейския фонд за регионално развитие**. С предложената подкрепа за **Европейския социален фонд** ще се подпомага по-добре затвърждаването на екологичните и цифровите умения, необходими като съпътстващи вълната на саниране, но също така ще се улесни предоставянето на правомощия на обитателите на сградите, особено на тези, които са в най-уязвимо положение, като ги направи част от вълната на саниране и гарантира наличието на справедливи условия и приобщаване.

В средносрочен до дългосрочен план, през целия период 2021—2027 г. **фондовете в областта на политиката на сближаване** (Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд), с предложен бюджет от 330 милиарда евро, ще продължат да бъдат важен източник на финансиране от ЕС за преки инвестиции в енергийната и ресурсна ефективност на сградите и тяхното саниране, включително предвид аспекта, свързан с развитието на човешкия капитал, с цел постигане на по-добри равнища на енергийни характеристики. Политиката на сближаване има за цел да спомогне за преодоляване на основните регионални дисбаланси и за засилване на икономическото, социалното и териториалното сближаване в Съюза. В тези рамки фондовете в областта на политиката на сближаване ще подкрепят основни инвестиции, свързани с целите на Европейския зелен пакт, включително относно енергийната и ресурсната ефективност, като тези в строителния сектор². Те ще допринесат значително за постигане на общата цел за 30 % разходи, свързани с климата. В селските райони финансирането от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) може да се използва за повишаване на енергийната ефективност и производството на енергия от възобновяеми източници.

Предложеният **Механизъм за справедлив преход** има за цел да намали социалната и икономическата цена на прехода към неутралност по отношение на климата, като той е насочен към териториите, промишлеността и работниците, които ще се изправят пред най-големите свързани с прехода предизвикателства. При неговия първи стълб — Фонда за справедлив преход — с предложен бюджет в размер на 17,5 милиарда евро, отговарящите на условията за допустимост области са свързани с инвестициите в областта на енергийната ефективност и кръговата икономика. Подборът на проектите ще се основава изключително на областите, посочени в териториалните планове за справедлив преход. Вторият стълб на Механизма за справедлив преход включва схемата за справедлив преход InvestEU, която ще се прилага чрез всички компоненти на политиката на InvestEU. Комисията предложи и трети стълб на Механизма за справедлив преход — механизъм за отпускане на заеми на публичния сектор за подпомагане на субекти от публичния сектор чрез съчетаване на безвъзмездни средства от бюджета на ЕС със заеми. Териториалните планове за справедлив преход ще бъдат в центъра на Механизма за справедлив преход, включително при определянето на отговарящите на условията за допустимост територии.

И накрая, финансирането от ЕС ще включва и **Модернизационния фонд**, създаден съгласно Директивата за СТЕ³, който разполага с около 14 милиарда евро⁴, предоставяни на 10-те държави членки с по-ниски доходи за подпомагане на инвестициите в модернизирани енергийни системи и подобряването на енергийната ефективност. Инвестициите в енергийната ефективност на сградите,

² В рамките на бюджетния период 2014—2020 г. фондовете в областта на политиката на сближаване представляваха най-големият източник на финансиране от ЕС за пряка подкрепа на енергийната ефективност на сградите, като за целия период бяха отпуснати около 14 милиарда евро за инвестиции в енергийна ефективност в обществени и жилищни сгради.

³ Директива 2003/87/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 13 октомври 2003 г. за установяване на система за търговия с квоти за емисии на парникови газове в рамките на Съюза и за изменение на Директива 96/61/ЕО на Съвета: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:02003L0087-20180408>.

⁴ В зависимост от цената на въглеродните емисии.

включително в топлинното саниране на сградите и инвестициите в модернизирването на тръбите за топлофикационната мрежа, са определени сред приоритетните области, за които ще бъдат заделени най-малко 70 % от ресурсите на фонда. Модернизационният фонд ще функционира под отговорността на държавите членки, като те ще избират инвестициите, които желаят да представят за оказване на подкрепа. Допустими за подпомагане са както индивидуалните инвестиции, така и схемите за саниране на сгради.

Държавите членки могат да подкрепят различни видове инвестиции и схеми по линия на кохезионните фондове, включително чрез REACT-EU. По-долу са представени няколко примера, основаващи се на подкрепа на инвестициите по линия на фондовете в областта на политиката на сближаване:

Саниране на обществени сгради чрез фондовете в областта на политиката на сближаване: Хърватия имаше за цел с подкрепа по ЕФРР да санира 257 000 m² и 69 обществени сгради, по-специално болници и детски градини, с очаквани годишни икономии в размер на 70 GWh.

Устойчиво саниране на социалните жилища: Италианските региони Пиемонт и Калабрия наскоро дадоха ход на няколко програми за финансиране за устойчиво саниране на обществени сгради, като сред тях са и социални жилища. Програмите, финансирани чрез структурните фондове на обща стойност над 100 милиона евро, бяха насочени към публичните администрации. Въз основа на тези програми бяха сертифицирани над 300 сгради и над 1000 специалисти бяха обучени за използването на тази концепция за устойчивост, която в бъдеще ще бъде разширена, за да включи подхода, основан на жизнения цикъл.

2. Предлаган бюджет на ЕС за продължаване на процеса на привличане на частни инвестиции в много по-голям мащаб

Предложената програма **InvestEU** ще действа като единен механизъм на ЕС за подкрепа на частните инвестиции, който ще замени всички съществуващи централно управлявани финансови инструменти. С подкрепата на гаранция от ЕС тя ще има за цел да подкрепя мобилизирането на необходимото частно финансиране, включително за санирането на сгради в Европа, главно чрез предложения от нея компонент за устойчива инфраструктура. Предложените средства за програмата InvestEU са в размер на 9,1 милиарда евро. Те може да се използват за подпомагане на финансирането чрез дългови и капиталови инструменти на санирането на сгради, включително чрез специални финансови продукти за саниране на сгради, които понастоящем са в процес на разработване, в жилищния сектор с акцент върху социалните жилища и жилищата на достъпни цени, обществените сгради, училищата и болниците, МСП и за подкрепа за дружествата за предоставяне на енергийни услуги.

Предложената програма InvestEU ще се основава на успеха на **Европейския фонд за стратегически инвестиции** (ЕФСИ), който до юли 2020 г. генерира инвестиции в размер на около 524,4 милиарда евро. Около 16 % от тези инвестиции (около 84 милиарда евро) са извършени в енергийния сектор. Няколко проекта с акцент върху енергийната ефективност на сградите бяха финансирани по-специално в Германия, Франция и Финландия.

Във Франция SEM Energies POSIT-IF Ile de France и SPEE в О-дьо-Франс са два от първите (и най-успешни) центрове за обслужване на едно гише за жилищни сгради, разработени във Франция с финансиране от трети страни. SEM Ile de France е предложило основно саниране на над 2000 единици в етажна собственост в регион Ил дьо Франс и е създадо 500 работни места в рамките на финансиране за подпомагане на разработването на проекти в размер на 1,5 милиона евро, увеличено чрез финансиране от ЕФСИ в размер на 100 милиона евро, като така на SEM Energies се дава възможност да предлага финансиране директно на собствениците и по този начин се преодолява една основна пазарна пречка, свързана с липсващото предлагане от страна на търговските банки. По същия начин резултатите на SPEE за периода 2014—2018 г. показват 1500 санирани жилища и над 400 създадени или запазени работни места с инвестиции в размер на 38 милиона евро, задействани с европейска подкрепа от 2 милиона евро от структурните фондове и ELENA.

На няколко големи „енергийно ефективни сгради“ в Германия бе предоставена подкрепа за инвестиции в енергийно ефективна модернизация на жилища и строителство на сгради с близко до нулево нетно потребление на енергия.

Франция работи по разпространението и възприемането на концепцията за жизнения цикъл, разработена в рамките на нейната система E+C въз основа на оценка на въглеродните емисии през целия жизнен цикъл, която по-късно ще бъде включена в нормативната уредба относно сградостроителството. Бе предоставено национално финансиране в размер на 20 милиона евро, за да се помогне на сектора на социалното жилищно настаняване при изграждането на жилища, сертифицирани със знака „E+C“. Финансирането е свързано с изпълнението на проекта. По същия начин Париж и регион Ил дьо Франс предоставят стимули за строителни проекти, които са сертифицирани със знака „BVCA“ (знак, който се основава на знака „E+C“).

С инициативата „**Интелигентно финансиране за интелигентни сгради**“ се стимулира финансирането на саниране на сгради, като се насърчава съчетаването на механизъм за гарантиране с безвъзмездни средства и техническа помощ. С нея бяха увеличени наличните средства за подпомагане на разработването на проекти и бе насърчено използването на договори за енергоспестяване с гарантиран резултат и развиването на обслужване на едно гише за санирането на сгради. Инициативата допринесе за по-ефективното използване на публичните средства, за намаляване на възприемания риск, свързан с инвестициите в енергийна ефективност, и за насърчаване на обединяването на проекти. Поуките, извлечени от тази инициатива, се вземат предвид при разработването на подкрепени с гаранция от ЕС специални финансови продукти в подкрепа на инвестициите в енергийна ефективност по линия на InvestEU.

Например в рамките на ЕСИ фондовете малтийският фонд от фондове Energy Efficiency and Renewable Energy, който се съфинансира от ЕФРР, започна дейност като първи пилотен проект за създаване и прилагане на инструмент за гаранции, покриващи загуби на портфейл от заеми, с цел увеличаване на финансирането на проекти за енергийна ефективност и използване на възобновяеми енергийни източници както за домакинствата, така и за предприятията.

Инструментът за частно финансиране за енергийна ефективност (PF4EE), за който бе предложено да бъде интегриран в InvestEU, като съчетава заеми от ЕИБ за частни

банки с гаранции и техническа помощ с цел привличане на инвестиции в размер на 650 милиона евро, е много добър пример за инструмент, който намалява риска от инвестиции в енергийна ефективност, включително когато се отнася до сгради (например в Чехия, Испания и Португалия).

В Испания на PF4EE бе даден ход през 2016 г. и се управлява от Banco Santander, която създаде кредитния продукт „Préstamo BEI Eficiencia Energética“, подкрепян от PF4EE. Чрез този кредитен продукт клиентите могат да получат достъп до финансиране за проекти за енергийна ефективност при преференциални лихвени проценти и чрез опростени процедури.

В Полша на PF4EE бе даден ход през 2019 г. и се управлява от BNP Paribas Bank Polska SA, която създаде кредитен продукт за саниране на многофамилни жилищни сгради — Финансов инструмент за енергийна ефективност за жилищни сгради (Energy Efficiency Finance Facility for Residential Buildings). Той се състои от пакет от различни услуги, включително техническа помощ (т.е. енергийни обследвания, предоставяне на консултации и съвети в енергийната област), предоставен от ELENA, заем от BNP, подкрепен от PF4EE, и инвестиционна субсидия, предоставена от BGK (Национална насърчителна банка).

Европейският фонд за енергийна ефективност (с предложен начален капитал в размер на 140 милиона евро) е специален ръководен от ЕС финансов инструмент за енергийна ефективност, който предоставя пазарно финансиране на проекти в публичния сектор, включително за саниране на обществени сгради и социални жилища, собственост на публични органи.

През 2017 г. приключи проект за повишаване на енергийната ефективност в италианската университетска болница S. Orsola-Malpighi. Европейският фонд за енергийна ефективност предостави на университетската болница проект и облигационен инструмент въз основа на възстановявания ДДС в размер на 31,8 милиона евро през 2013 г., за да финансира модернизиранието на цялата ѝ система за производство и разпределяне на топлоносители. Това включваше изграждането на собствена тригенерационна инсталация с мрежа за централно отопление и охлаждане.

Гаранционните механизми, съчетани с техническа помощ, заеми и при необходимост безвъзмездни средства, могат да бъдат много успешни комбинации от публична подкрепа, които могат да позволят на търговските банки и на другите финансови институции да увеличат отпусканото от тях финансиране за енергийна ефективност и саниране на сгради.

Що се отнася до предоставените на държавите членки средства от ЕС, държавите членки могат да разработват схеми за подпомагане, вдъхновени от горепосочените инициативи, за привличане на частен капитал и за увеличаване на ефекта на лоста и въздействието на използваните публични средства.

Фондовете в областта на политиката на сближаване могат да се използват и за мобилизиране на частни инвестиции. През периода 2014—2020 г. 1,7 милиарда евро бяха използвани под формата на финансови инструменти като ефект на лоста, също в съчетание с безвъзмездни средства.

В Литва през периода 2014—2020 г. ЕФРР предостави 200 милиона евро за финансовия инструмент JESSICA II, насочен към инвестиции за модернизиране с оглед на енергийната ефективност в жилищни сгради, с акцент върху сдруженията на собственици на жилища в многофамилни жилищни сгради. Подлежащата на възстановяване подкрепа се съчетава с подкрепа чрез безвъзмездни средства под формата на лихвени субсидии и субсидии за техническа помощ, също финансирани от ЕФРР. Безвъзмездните средства от държавния бюджет могат да компенсират изцяло заемния капитал и лихвените плащания на физически лица с по-ниски доходи.

3. Предлаган бюджет на ЕС за подпомагане на научните изследвания и иновациите в областта на санирането на сгради

С предлаганата програма „**Хоризонт Европа**“ ще се подкрепят проекти за научни изследвания и иновации в областта на устойчивите сгради, като се продължи успешната подкрепа по линия на „Хоризонт 2020“. Например разработва се предложеното **публично-частно партньорство в областта на ориентираната към хората устойчива застроена среда (Built4People)**, за да се обединят всички съответни участници по цялата верига за създаване на стойност в областта на сградния фонд и строителството с цел изготвяне на всеобхватни иновации за извършване на прехода на застроената среда към устойчивост, като се вземат предвид и специфичните особености на архитектурното наследство.

Партньорството е естествено продължение на **публично-частното партньорство за енергийно ефективни сгради (ЕеВ РРР)**, установено в рамките на Седмата рамкова програма и продължило по линия на „Хоризонт 2020“, и представлява разширяване на неговия обхват. С над 174 финансирани от ЕС проекта в рамките на партньорството бяха развити редица иновации в областта на сградите и строителните технологии, авангардните материали, енергийните характеристики на сградите и процесите на строителство и саниране, включително чрез индустриализиране на основното саниране. Чрез публично-частното партньорство за енергийно ефективни сгради бяха предоставени 184,4 милиона евро по програмата „Сигурна, чиста и ефективна енергия“ и 365,5 милиона евро по програмата в сферата на нанотехнологиите, авангардните материали, биотехнологиите и усъвършенстваните технологии за производство и преработка (НМБП). Много резултати в областта на научните изследвания и иновациите могат лесно да бъдат превърнати в пазарни решения, приложими по отношение на вълната на саниране.

Чрез **поканата за представяне на предложения по линия на Европейския зелен пакт**⁵, която е част от „Хоризонт 2020“ и разполага с бюджет от 1 милиард евро, ще се подпомагат пилотни приложения, демонстрационни проекти и иновативни продукти, както и управлението, веригата за създаване на стойност и социалните иновации. Целта е постигането на конкретни и осезаеми резултати в кратък срок чрез мобилизиране на

⁵ <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/topic-search;freeTextSearchKeyword=;typeCodes=1;statusCodes=31094501,31094502,31094503;programCode=H2020;programDivisionCode=null;focusAreaCode=null;crossCuttingPriorityCode=null;callCode=H2020-LC-GD-2020;sortQuery=submissionStatus;orderBy=asc;onlyTenders=false;topicListKey=topicSearchTablePageState>.

научните изследвания и иновациите, за да се създаде възможност за екологичен и справедлив преход. В поканата за представяне на предложения е включена област, посветена на „енерго- и ресурсноефективните сгради“, в рамките на която ще се проучва проектирането и изграждането на нови сгради и модернизирани на съществуващи такива. Специално внимание ще бъде обърнато на социалните жилища, болниците и училищата с цел намаляване на енергийната бедност, като се гарантира справедлив преход. В поканата за представяне на предложения е включена и област, озаглавена „Към неутрални по отношение на климата и социално иновативни градове“, която има за цел бързо разгръщане на цялостни, системни и интегрирани действия в областта на климата на равнището на градовете или районите, за да се постигне неутралност по отношение на климата до 2030 г., в подкрепа на предстоящата мисия „Неутрални по отношение на климата и интелигентни градове“. Друга област е насочена към демонстриране на системни решения за териториалното развитие на кръговата икономика, при която застроената среда играе важна роля.

Предложените покани за представяне на предложения за интелигентни градове

С предложените покани за представяне на предложения за интелигентни градове и мисията по „Хоризонт Европа“ „Неутрални по отношение на климата и интелигентни градове“⁶ ще се подкрепят и представят 100 европейски града в процеса на тяхната системна трансформация към неутралност по отношение на климата до 2030 г., като се обединят всички участници в многостепенен процес на съвместно създаване, който ще бъде формализиран чрез договор за климата, съобразен с градската специфика. Експертната група на високо равнище, която консултира Комисията при определянето на мисията, обърна специално внимание на градския сграден фонд като един от основните фактори за неутралност по отношение на климата в градовете, като определи областите и действията от значение за вълната на саниране. Подходът на мисията ще вдъхнови други европейски градове при постигането на пълна неутралност по отношение на климата в Европа, което ще допринесе за постигането на целите на Зеления пакт до 2050 г.

Иновационният фонд по линия на СТЕ на ЕС е една от най-големите програми за финансиране в света за демонстриране на иновативни нисковъглеродни технологии в областта на енергоемката промишленост, енергията от възобновяеми източници, акумулирането на енергия и улавянето и съхранението на въглерод. Фондът подкрепя изключително иновативни технологии, които могат да доведат до значително намаляване на емисиите, например в областта на строителните заместващи продукти и проектирането с ниски въглеродни емисии, като осъществява връзка на новите продукти с пазара на саниране.

Използването на сглобяеми системи за енергийно ефективно саниране на сградите позволява да се намалят строителните дейности на място, като се сведе до минимум потреблението на суровини и се повиши енергийната и ресурсната ефективност в строителния сектор. По проектите по „Хоризонт 2020“, финансирани по линия на публично-частното партньорство за енергийно ефективни сгради, бяха постигнати много добри резултати чрез индустриализиране на основното саниране с ниска степен на намеса, като необходимото време се намалява с 30 %, възвръщаемостта на инвестициите отнема по-малко от 10 години и разходите се намаляват с над 15 %.

⁶ https://ec.europa.eu/info/horizon-europe-next-research-and-innovation-framework-programme/missions-horizon-europe/climate-neutral-and-smart-cities_bg.

Например по проекта BERTIM бяха разработени сглобяеми модули от дърво и цялостни методики за основно саниране. В неговите рамки също така бе разработен компютърен инструмент (RepoBIM), който дава възможност за намаляване на времето за извършване на санирането и за повишаване на ефективността на процеса на саниране чрез персонализиране на масовото производство — от момента на събирането на данни до проектирането, производството и монтирането.

Проектът за интелигентни градове MAKING-CITY е широкомащабен демонстрационен проект, насочен към разработването на нови интегрирани стратегии, насочени към преобразуването на градската енергийна система с цел обслужване на градове с ниски въглеродни емисии, като подходът за наличие на райони с положителен енергиен баланс е в основата на осъществяването на градския енергиен преход. Проектът ще бъде активно насочен към получаването на доказателства за действителния потенциал на концепцията за районите с положителен енергиен баланс като основа за високоефективен и устойчив начин за постигане на напредък, надхвърлящ настоящите пътни карти за преустройство на градовете.

4. Бюджет на ЕС за отстраняване на пазарните пречки пред санирането на сгради

Предложената програма LIFE за периода 2021—2027 г. ще включва четири подпрограми, няколко от които са от голямо значение за строителния сектор и за санирането. С предложената **подпрограма за преход към чиста енергия към програма LIFE**, за която бе предложен общ бюджетен пакет в размер на 1 милиард евро, ще се предоставя съобразена с нуждите подкрепа на държавите членки и регионите за цялостно отстраняване на установените на техните територии специфични пречки пред санирането.

Понастоящем **проектите за навлизане на пазара** се финансират чрез поканите за представяне на предложения за **енергийна ефективност по линия на „Хоризонт 2020“** и ще продължат да се финансират в рамките на **подпрограмата за преход към чиста енергия към програма LIFE**. Те имат за цел отстраняване на пазарните пречки пред санирането на сгради, например чрез премахване на препятствията от структурен или организационен характер, създаване на благоприятна рамка и изграждане на капацитет на публичните и частните субекти.

Освен това предложената **подпрограма „Кръгова икономика и качество на живот“ към програма LIFE**, за която бе предложен пакет в размер на 1,35 милиарда евро, ще бъде на разположение за подкрепа на иновативни подходи за постигане на напредък по отношение на въздействията върху жизнения цикъл и ефективността на материалите в застроената среда.

При изготвянето на своите национални планове за възстановяване и устойчивост държавите членки се насърчават да определят приоритети за реформи, чрез които биха

могли успешно да отстранят съществуващите пречки пред санирането на сгради⁷, и да обмислят възможността за предоставяне на необходимото финансиране за тези реформи. Фондовете в областта на политиката на сближаване могат да се използват също за премахване на препятствията от структурен или организационен характер и за създаване на благоприятни предпоставки за санирането на сгради.

Проектът BIMplement се занимава с обучение по строително-информационно моделиране на строителни обекти. Целта му е да се постигне по-добро качество на строителството и санирането на сгради с близко до нулево нетно потребление на енергия, като строително-информационното моделиране се използва като универсален информационен носител и фактор, способстващ за процеса на учене в рамките на проектите и между тях. Чрез BIMplement бе разработена усъвършенствана чрез строително-информационно моделиране квалификационна рамка, която описва компетентностите, уменията и знанията, необходими за свързването на наличните знания с модела на строително-информационно моделиране, процеса на строителство и участниците в него. Резултатите ще бъдат приложени в 50 експериментални обекта, в които на практика ще бъдат изпробвани дейностите за обучение.

В рамките на провеждания понастоящем проект по програма LIFE „LifeforLLL(s)“ са създадени Съвети за екологосъобразно сградостроителство в осем държави, като се работи с техните правителства и заинтересовани страни от промишлеността, за да се проучи как ключовите показатели относно въглеродните емисии през целия жизнен цикъл, принципът на кръговостта и качеството на въздуха в помещенията могат да бъдат приложени на практика в общоевропейски мащаб. Става въпрос за създаване на необходимата инфраструктура за интегриране на обща за целия ЕС рамка за устойчиви сгради, наречена „Level(s)“. В проекта се разглежда как водещите европейски схеми за сертифициране на екологични сгради могат да се приведат в съответствие с тази рамка и да предоставят по-сравними данни за екологичните характеристики на сградите. Освен това с него се подкрепят обществените поръчки, като се работи с градовете и публичните органи за хармонизиране на показателите относно въглеродните емисии през целия жизнен цикъл, принципа на кръговостта и качеството на въздуха в помещенията в стандартите за възлагане на обществени поръчки, и се обхваща обучението на публичните органи и на производителите на продукти.

С финансираня по програма „Хоризонт 2020“ проект BUILD UPON, осъществяван от Съветите за екологосъобразно сградостроителство, бе ангажирана и оправомощена критична маса от заинтересовани страни, на които се оказва помощ при изготвянето и прилагането на тяхната национална дългосрочна стратегия за саниране в 13 държави. Бе създаден инструментът за сътрудничество „RepoWiki“ с цел подобряване на разбирането от страна на заинтересованите страни, като диалогът и обменът с тези страни бяха насърчени чрез семинари на местно, национално и европейско равнище, на които присъстваха над 3300 ключови заинтересовани страни. В резултат на семинарите бе изготвен набор от препоръки към правителствата — „RENOmmandments“.

⁷ Комисията разработи насоки (документ SWD(2020) 205, приет на 17 септември 2020 г.) за държавите членки относно плановете за възстановяване и устойчивост, в които се илюстрират реформите и инвестициите, свързани с екологичния и цифровия преход, като в тях се включва и санирането на сгради.

С проекта BeREEL, финансиран по линия на програмата LIFE като стратегически интегриран проект, бе подкрепено изготвянето на дългосрочна стратегия за саниране на жилищния фонд за белгийския регион Фландрия.

5. Предлаган бюджет на ЕС за финансиране на услугите за оказване на техническа подкрепа и на консултантските центрове

Техническата помощ е от решаващо значение за успеха на вълната на саниране, като с нея се помага на разработчиците на проекти да обединяват по-малки проекти, подкрепят се частните и публичните посредници при осъществяване или улесняване на инвестициите и се покриват разходите за личен състав за създаване на звена за разработване на проекти по места.

Бе предложено **Европейската програма за подпомагане в областта на енергетиката на местно равнище (ELENA)**, финансирана понастоящем по линия на „Хоризонт 2020“, да продължи да се прилага през периода 2021—2027 г. в рамките на консултантския център InvestEU. През периода 2014—2020 г. на програмата бе предоставена сума с общ размер от 282 милиона евро (включително увеличение от 97 милиона евро в подкрепа на специално финансиране за саниране на сгради в жилищния сектор⁸ и по-специално в сектора на социалното жилищно настаняване). В рамките на ELENA, която представлява съвместна инициатива на Комисията и ЕИБ, се предоставя помощ за разработване на проекти под формата на безвъзмездни средства за крайните бенефициери за подготвянето на големи инвестиционни проекти в областта на енергийната ефективност, за интегриране на енергията от възобновяеми източници и устойчив транспорт в градовете. Програмата ELENA се допълва от покани за представяне на предложения за подпомагане на разработването на проекти, които се управляват от Изпълнителната агенция за малките и средните предприятия, с цел оказване на подкрепа на по-малки проекти.

Голяма инвестиционна програма в Любляна (Словения) за енергийно ефективно модернизиране на обществените сгради с акцент върху детските градини бе подпомогната от дружествата за предоставяне на енергийни услуги. В този случай 1 милион евро за техническа помощ доведе до извършването на инвестиции в размер на 49 милиона евро.

Друг пример е изпълнението на Плана за действие за устойчива енергетика за графство Типърари в Ирландия, където с помощта по ELENA бяха отстранени пречките пред финансирането на голям брой проекти за енергийна ефективност чрез покриване на разходите за проучвания за осъществимост и енергийни обследвания, за предпроектно проучване и обществени поръчки. Целевите сектори са тези на частните жилища, обществените сгради и сградите, свързани със сектора на услугите.

Проектът PRODESA за подпомагане на разработването на проекти има за цел стартирането на инвестиции в устойчива енергия в размер на приблизително 20

⁸ Докладът е на разположение на следния адрес: https://ec.europa.eu/info/horizon-europe-next-research-and-innovation-framework-programme/mission-area-climate-neutral-and-smart-cities_bg.

милиона евро в обществени сгради и осветление в седем общини в градската зона на Атина. Този проект е първи по рода си в Гърция и с него ще се прилага подход на групиране (също и между общините), съчетан със съобразено с нуждите обединяване на финансовите решения. Групирането на фрагментирани общински проекти има за цел постигането на подходящ (за банково финансиране) мащаб, разумни срокове за изплащане и диверсификация на риска, докато обединяването на ресурсите цели оптимизиране на финансовите резултати, както и увеличаване на приноса на частния сектор (по-специално също и този на дружествата за предоставяне на енергийни услуги).

С предложения **Инструмент за техническа подкрепа** е възможно при поискване да се подпомагат държавите членки при проектирането, разработването и прилагането на реформи в областта на санирането на сградите, също и в контекста на Механизма за възстановяване и устойчивост. Това включва техническа подкрепа за:

- целенасочени реформи, насочени към **увеличаване на инвестициите в саниране на сгради**, включително на частни жилища и обществени сгради като болници и училища. Наред с другото, техническата подкрепа може да насърчи ефективното използване на иновативни инструменти за финансиране, да подобри процесите на управление и наличността на данни за обществените сгради, да осигури лесен достъп до информацията за гражданите, които са заинтересовани от саниране на жилището им, и да подкрепи възприемането на цифрови технологии в строителния сектор;
- разработване и прилагане на издържани **дългосрочни стратегии** или пътни карти за саниране, включително чрез разработване на специални политики и програми, които ще предоставят сигурност и ще очертават ясен път напред за инвеститорите, публичните органи и гражданите;
- подобряване на **капацитета на публичните администрации**, участващи в санирането на сгради, например чрез установяване на добра координация между публичните органи и публично-частните партньорства на различни равнища, включително преглед на възложените отговорности, и укрепване на управлението на човешките ресурси, за да се гарантира, че публичната администрация притежава необходимите умения в тази област;
- подобряване на капацитета на **сдруженията за социално жилищно настаняване, жилищните кооперации** и организациите за **подобряване на достъпността чрез участието** на собствениците и обитателите на сградите в проекти за саниране и жилищно настаняване, като например жилищни и енергийни кооперации, особено в регионите, в които те са по-слабо развити;
- подготвяне и изпълнение на реформи, които да бъдат предприети в рамките на **Механизма за възстановяване и устойчивост** и да стимулират инвестициите в саниране, необходими за устойчиво възстановяване.

Финансирането по линия на **политиката на сближаване** може да се използва от държавите членки и регионите и за свързана с енергийната ефективност **техническа подкрепа**, която може да бъде предоставяна под формата на самостоятелни безвъзмездни средства или като част от операция на даден финансов инструмент.